

Годишњи програм управљања заштићеним подручјем Споменик природе „Стабла храста лужњака на Палићу” за 2018. годину

Палић, 2017.

– УВОД

Основ за израду и реализацију Годишњег програма управљања заштићеним подручјем Споменик природе „Стабла хроста лужњака на Палићу“ је Одлука о заштити заштићеног подручја Споменик природе „Стабла хроста лужњака на Палићу“ („Службени лист Града Суботице“ бр. 15/13 и 17/13–исправка), а у складу са Законом о заштити природе, члан 54. и План управљања заштићеним подручјем Споменик природе „Стабла хроста лужњака на Палићу“ за период 2014 – 2019 (Сагласност Градоначелника број П–501–10/2015 од 04.03.2015. године).

– ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Главни циљеви и задаци одређени су Планом управљања овим заштићеним подручјем и према до сада реализованим активностима датим у извештајима о остварењу годишњих програма управљања СП „Стабла хроста лужњака на Палићу“ претходних година:

- Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања у циљу дефинисања пројекта активне заштите и очувања заштићеног подручја уз развијање GIS кроз пројекат Града Суботица;
- Развијање и унапређивање чуварске службе;
- Спровођење мера активне заштите природе (орезивање, превентива болести и дендрохирургија, замена пропалих стабала, уклањање заосталог корења подраста инвазивних врста и планско уклањање стабала инвазивних врста и сл.);
- Смањивање антропогеног притиска (контрола активности и кретања у заштићеном подручју);
- Унапређења природних и створених вредности (редовне мере неге);
- Праћења стања природних и створених вредности;
- Развијање различитих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно туристичких садржаја у циљу развоја одрживог коришћења и суфинансирања заштите природе;
- Рад на едукацији локалног становништва и корисника заштићеног подручја о значају очувања природних вредности и увођењу одрживих видова коришћења заштићеног подручја у пољопривреди и туризму;
- Уклапање у мрежу еколошких коридора и „Natura 2000“.

– ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

ПРИОРИТЕТНЕ МЕРЕ И АКТИВНОСТИ НА УПРАВЉАЊУ ПРИРОДНИМ ВРЕДНОСТИМА

Чуварска служба

Чување и надзор у заштићеном подручју Споменик природе „Стабла хроста лужњака на Палићу“ је континуирани задатак у циљу превентивне заштите природних и створених вредности. Спроводи га чуварска служба у сарадњи са осталим корисницима простора.

Чувар заштићеног подручја надгледа спровођење режима заштите, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора, са нагласком на надзор поштовања услова заштите природе. Чувар континуирано кроз теренски дневник извештава о свим променама у заштићеном подручју, као и о предузетим радњама (прекид или забрана радова, налог за довођење у претходно стање, комуникација са

Годишњи програм управљања Споменика природе „Стабла хроста лужњака на Палићу“ за 2018. годину корисницима, надзор спровођења услова заштите природе). Стручна служба прати стање, подноси пријаве инспекцији, или судији за прекршаје и координира праћење поштовања услова заштите природе. У циљу што ефикаснијег праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, наставља се рад на интерактивној бази података за сва заштићена подручја.

Чување заштићеног подручја Споменик природе „Стабла хроста лужњака на Палићу“ обављају четири чувара која су организована у чуварску службу. Чуvari поседују потврду о положеном стручном испиту за чуваре према важећем Правилнику о полагању стручног испита за чувара заштићеног подручја („Сл. гласник РС“, бр. 117/2014). Чуvari поседују службену легитимацију у складу са Правилником о обрасцу легитимације чувара заштићеног подручја („Сл. гласник РС“, бр. 117/2014) и униформу која је у складу са Правилником о службеној одећи чувара заштићеног подручја („Сл. гласник РС“, бр. 117/2014). Чуварска служба, поред наведеног заштићеног подручја, чува и остала заштићена подручја којима управљамо.

Одржавање

- Кроз рад стручних служби на изради и спровођењу управљачких докумената, планирано је следеће:
- израда Извештаја о остваривању Програма управљања за 2018. годину;
- израда Програма управљања за 2019. годину;
- праћење стања стабала старих хрстова
- израда плана уклањања стабала инвазивних врста;
- израда плана озелењавања који ће се етапно реализовати;
- издаја пројекта који би обрађивао распрострањење и услове станишта за врсту велика хрстова стрижибуба (*Cerambyx cerdo*)

Активности и радови на обележавању

Током године се планира поправка, или замена информативних табли које су постављене током претходних година, а које се оштећују у континуитету. Планирано је и да се заштићено подручје обележи разним инфо – таблама едукативног садржаја за посетиоце и школску популацију. У случају да се обезбеде средства, управљач ће припремити едукативне табле у вези са појединачним очекиваним (и евидентираним) врстама: велика хрстова стрижибуба, разне врсте инсеката које живе на дрвећу, птице које бораве у крошњама хрстова, сисари који живе на овом подручју (слепи мишеви, веверице и други представници сисара). Планирано је и постављање вештачких дупљи за птице и слепе мишеве (детаљније у мерама активне заштите). Планирана је израда и постављање едукативних табли о вредностима и значају СП.

Слика 1. Пример планиране кућице за слепе мишеве и едукативне табле („хотела за инсекте“)

Одржавање јавне зелене површине

Одржавање јавне зелене површине, коју чине парцеле под заштитом, одвијаће се и 2018. године према Годишњем Програму одржавања чистоће на површинама јавне намене на заштићеном подручју и Годишњем Програму одржавања јавних зелених површина на површинама јавне намене на заштићеном подручју у складу са Одлуком о обављању комуналних делатности („Сл. лист Града Суботице“ бр. 45/2014). Планира се наставак радова на кошењу, орезивању и уклањању стабала инвазивних врста.

Презентација

Презентација природних вредности подручја

Планира се презентација у вези са заштитом овог подручја – функције, циљева и режима (предавање у месној заједници, школи, библиотеци на Палићу). Планира се израда и постављање инфо - паноа о природним вредностима Споменика природе (на Тргу Ласла Мађара). Такође се планира и штампање екотуристичке карте са унетим свим заштићеним подручјима којима ми управљамо (у питању је репринт карте која је штампана пре проглашења заштите овог заштићеног подручја).

Потребно је допунити и поново штампати Екотуристичку карту региона Суботице - издату 2011. године 60cm x 90 cm (нови подаци, границе у односу на нове одлуке о заштити ПП „Палић“ и СП „Стабла хроста лужњака на Палићу“).

Заснивање и успостављање базе података (катастар, GIS и др.)

Наставак развијања базе података – активност која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања кроз рад на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић-Лудаш“. Током 2018. године акценат ће бити стављен на унос и обраду података који се односе на станишта строго заштићених и заштићених врста; површине под инвазивним врстама, као и упоредну анализу података који се односе на дугогодишње пројекте. Конкретно, идеја је да сваки пројекат добије свог координатора у стручној и чуварској служби, који ће до краја године сакупити све податке и спровести упоредна истраживања у односу на успешност реализације пројекта. На тај начин ће се видети тренд, тачније, колико су ефикасне активности на мерама активне заштите природе (станишта и таксона). С обзиром да је управљач добро технички опремљен, неопходна је само додатна обука чуварске и стручне службе за рад у одговарајућим програмима (Q – GIS и други GIS – програми).

Поред овога, управљач ће наставити развој географског информационог система (ГИС) као до сада, кроз пројекат Града Суботица (ГИС СУБОТИЦА).

– PRAĆENJE I UNAPREĐENJE STANJA

Ревитализација

У циљу ревитализације шумо-степских станишта хроста, као први корак, за 2018. годину предвиђено је вађење стабала инвазивних врста (гледичија, амерички копривић и багрем) према Плану уклањања стабала инвазивних врста за који ће бити тражени Услови Покрајинског завода за заштиту природе. Зреле јединке и групације стабала гледичије заузимају једну четвртину површине СП „Стабла хроста лужњака на Палићу“. Радови ће се одвијати у фебруару и првој половини септембра 2018. године. Други корак ће бити садња аутохтоних врста жбуња и дрвећа карактеристичних за предметни тип станишта.

Као припрема за израду Програма ревитализације стабала (дендрохирургија, замена) за 2018. годину планира се снимање стања појединих стабала и израда биоэколошке основе (мануала за валоризацију свих стабала). Активности ће се реализовати у сарадњи са стручном службом организационе јединице „Паркови“. Након снимања стања, приступиће се реализацији мера дендрохирургије и евентуалне замене јединки које не могу да се излече.

Мере активне заштите природе

Спроводиће се на јавним зеленим површинама заштићеног подручја у континуитету. Радиће се на уклањању подраста инвазивних врста на Тргу и у улицама – око јединки храста. Уклањање заосталог корења раније сасеченог подраста. Поред ових радова, обављаће се потребне хитне интервенције уколико дође до лома грања. У току 2017. године орезане су делом суве гране са хрстова. На стаблима неинвазивних врста наставиће се резивање сувих грана, уклањање бршљана са стабала и са површине гла.

Уклањање подраста инвазивних биљних врста је неопходно ради очувања структуре шумо-степских станишта и виталности стабала храста лужњака. За 2018. годину планирано је уклањање подраста на површини од 975 m². Спроводиће се механичким путем, крчењем. Сва биомаса биће одвежена. Радови ће се одвијати у току вегетационог периода (друга половина августа, почетак септембра).

Планирано је да се у циљу заштите врста постављају и дупље за птице и следе мишеве. Наставиће се са евидентирањем врста на овом заштићеном подручју и планирањем адекватних мера активне заштите врста.

– ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Планиран је наставак сарадње са Националним праком „Кишкуншаг“ из Мађарске на изради пројекта који би обрађивао распрострањење и услове станишта за врсту – велика хрстова стрижибуба (*Cerambyx cerdo*). Будући да је прошле године направљена динамика праћења стања за 2018. годину, управљач ће кроз рад стручне и чуварске службе спроводити планиране активности.

Уколико се јаве заинтересовани за теме наведене у Плану управљања овим заштићеним подручјем, Управљач ће пружити потребну логистичку подршку.

– ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

Током године се не планирају обимнији радови на уређењу подручја. Предвиђена је израда пројекта уређења трга са елементима мобилијара (дрвене клупе, столице и столови). Планирано је постављање едукативних табли и других интерактивних едукативних садржаја.

– ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Током 2018. године ће се одржати више предавања у циљу промоција вредности овог заштићеног подручја и то у месној заједници „Палић“, библиотеци на Палићу и у локалној основној школи. Управљач је прошлих година презентовао Одлуку о заштити Споменика природе „Стабла храста лужњака на Палићу“, режиме и циљеве заштите. За ову годину је планирано да се презентује заштита и вредности појединачних врста, као и модели активне заштите природе.

Поставиће се и едукативне табле, а планирана је и израда промотивног лифлета, као и реиздање Екотуристичке карте са приказом и овог заштићеног подручја.

– САРАДЊА

Планира се стална сарадња чуварске и стручне службе са корисницима простора (локално становништво, Месна заједница „Палић“, основна школа на Палићу).

Корисници простора заштићеног подручја, или власници/корисници парцела обраћају Управљачу – стручној служби (усмено или писмено), или директно чуварској служби на терену и њихови упити се решавају на начин да им се објасни Одлуком одређен режим, да ли је жељена активност у складу или не, или се упућују у процедуру добијања услова заштите природе, у случају да Управљач оцени да је потребно. Ова комуникација са корисницима/власницима доприноси бољем разумевању и тачнијим подацима о коришћењу.

Такође, планира се и наставак сарадње са стручном и чуварском службом Националног парка „Кишкуншаг“ у циљу реализације пројеката на праћењу стања и активној заштити врста. У случају да се појединачни истраживачи, или невладине организације јаве управљачу са идејом реализације неког истраживачког пројекта, управљач ће свакако изићи у сусрет.

– ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

Противпожарна заштита и пожари

У периодима када је повећана опасност од пожара (пролеће, лето и јесен), појачаће се рад чуварске службе на осматрању. Едукација локалног становништва у вези са забраном паљења сувог лишћа, грана и друге биомасе у заштићеном подручју је обављена током протеклих година кроз предавања у месној заједници.

– ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и Споменик природе „Стабла хроста лужњака на Палићу“.

Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић – Лудаш“ је организован у функцији обављања управљања заштићеним подручјима. Стручна служба је задужена за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и реализовања мера активне заштите природе (извођење неких мера и праћење и надзор над реализацијом на терену). У оквиру стручне службе се такође обављају послови сарадње са корисницима и власницима катастарских парцела у заштићеним подручјима. Обављају се и послови промоције и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Заједничке службе ЈП „Палић – Лудаш“ обављају опште послове (менаџмент, рачуноводство, набавке) са седиштем на Палићу.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко Фонда за животну средину Града Суботице и путем конкурса за суфинансирање Покрајине и Републике. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју.

Приказ висине и извора потребних финансијских средстава за реализацију Годишњег програма управљања заштићеним подручјем Споменик природе „Стабла хроста лужњака на Палићу“ за 2018. годину

Ред.број	Извори прихода	Износ у динарима
1.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	1.163.978
	1.1. Град Суботица	1.163.978
2.	Сопствени приходи	50.000
	2.1. Приходи од обављања делатности	50.000
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0
3.	Остала недостајућа средства	
	3.1. Остала средства	
	3.2. Конкурси	
	Укупно приходи	1.213.978

Из приказаног се види да је реализација Програма планирана финансирањем из сопствених прихода, буџета локалне самоуправе и из других извора (конкурси). Из табеле се види да се од буџета потражују средства која су у вези са активностима које се односе на основне послове управљања заштићеним подручјем (табела расхода):

Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)			
	Буџет јединице локалне самоуправе	Сопствени приходи и приходи од накнаде за коришћење заштићеног подручја	Остала недостајућа средства	Укупно
А. Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја				
А.1. Чуварска служба	153,278			153.278
А.1.1. Бруто зараде чувара	80,824			80.824
А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (службена одећа и гориво)	72,454			72.454
А.1.3. Набавке средстава рада	0.00			0,00
А.2. Одржавање заштићеног подручја	910,700	50.000		960.700
А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда управљачких докумената, програма, пројеката, сарадња са локалним становништвом, институцијама и др.)	260,700			260.700
А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	0.00			0,00
А.2.3. Изнајмљивање телескопске корпе за резивање грана на висини	500,000			500.000
А.2.4. Уклањање подрастаинвазивних биљних врста – таруширање и кошење	150,000	50.000		200.000
А.3. Презентација заштићеног подручја	0.00			0,00
А.3.1. Штампање промотивног материјала	0.00			0,00
А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	0.00			0,00
А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0.00			0,00
Укупно А	1.063,978	50.000		1.113.978
Б.0. Управљање посетиоцима				
Б.4. Штампање материјала намењеног посетиоцима	100,000			100.000
Укупно Б.0	100,000			100.000
Укупно планирани расходи	1.163,978	50.000		1.213.978

